

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE SOCIALE ȘI ALE EDUCAȚIEI

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.:329.39:32.019.5(478)(043)

TALMAZAN LARISA

**ELITA POLITICĂ NAȚIONALĂ ȘI REGIONALĂ CA ACTOR AL
PROCESULUI POLITIC**

**Specialitatea 561.01 – Teoria, metodologia politologiei;
instituții și procese politice**

Rezumatul tezei de doctor în științe politice

CHIȘINĂU, 2023

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale „Științe Sociale și ale Educației” a Universității de Stat din Moldova.

Conducător științific:

Turco Tatiana, doctor în științe politice, conferențiar universitar.

Componenta Comisiei de doctorat:

Referenți oficiali:

1. **Cebotari Svetlana**, președinte, doctor habilitat în științe politice, profesor, Universitatea de Stat din Moldova;
2. **Turco Tatiana**, conducător științific, doctor în științe politice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova;
3. **Țveatcov Nicolai**, referent oficial, doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat „Grigore Țamblac” din Taraclia;
4. **Colațchi Angela**, referent oficial, doctor în sociologie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova;
5. **Pîrțac Grigorie**, referent oficial, doctor în științe politice, conferențiar universitar, Universitatea de Studii Europene din Moldova.
6. **Hârbu Diana**, membru, doctor în științe politice, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova.

Susținerea va avea loc la 17 mai 2023, ora 14.00 în ședința Comisiei de doctorat din cadrul Universității de Stat din Moldova (mun. Chișinău, str. A. Mateevici, 60, MD-2009, Republica Moldova, blocul IV, aula 222).

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Natională a Republicii Moldova, Biblioteca Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a ANACEC (www.anacec.md).

Autoreferatul a fost expediat la 12 aprilie 2023.

**Secretar al Comisiei de doctorat,
BRÂNCOVEANU Romica**

_____

**Conducător științific,
TURCO Tatiana**

_____

**Autor
TALMAZAN Larisa**

_____

Cuprins

1. Repere conceptuale ale cercetării.....	4
2. Conținutul tezei... ..	12
3. Concluzii generale și recomandări	19
4. Bibliografia.....	25
5. Lista publicațiilor la tema tezei	28
6. Adnotare (română, engleză, rusă).....	29
7. Foaia de titlu suplimentară (în limba română)	32
8. Date despre tiraj.....	33

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei cercetate. În procesele de democratizare și modernizare ale societăților aflate în tranziție, elitele politice naționale sunt actorii principali. Relevanța studierii acestora este legată de necesitatea analizei și definirii componenței și rolului elitelor în sistemul de guvernare politică. Dimensiunea socială și orientarea economică a elitei politice naționale și regionale reprezintă în continuare o problemă controversată în sfera științifică, la baza căreia rămâne problema transferului de putere către elita regională.

Relația dintre elita națională și regională este un proces destul de complex și contradictoriu, care adesea este agravat de divergența intereselor și planurilor lor, precum și de nemulțumirea față de împuternicirile acordate elitelor regionale. Cum arată practica mondială, relațiile distructive dintre elite duc atât la ostilități deschise, cât și la "înghețarea" conflictelor pentru o perioadă de timp nedeterminată. Cu toate acestea, pentru dezvoltarea prosperă a țării, relația dintre elitele naționale și regionale ar trebui să fie consensuală și orientată spre un singur scop - să acționeze pentru binele societății și al statului.

Evenimentele din anii '90 ai secolului XX au confruntat multe state post-sovietice, inclusiv Republica Moldova, cu provocări regionale. Procesele de descentralizare a puterii s-au intensificat, ceea ce a impus elita politică națională să ia decizii într-un mediu nou.

Transformările sociopolitice au dus la faptul că noii actori au elaborat în scurt timp propriile proiecte de dezvoltare socială și au început implementarea acestora. Studiarea și analiza acestor procese de transformare este imposibilă fără a lua în considerare dimensiunea regională, deoarece acest vector relevă ambiguitatea și multidimensionalitatea schimbărilor din sfera politică, economică și socială care au avut loc în stat. Odată cu creșterea rolului elitei politice regionale, procesul de adoptare a deciziilor politice la nivel național a devenit mai complex.

Relevanța și importanța acestui studiu este condiționată și de crearea și funcționarea în cadrul statului unitar Republica Moldova a Unității Teritoriale Autonome Găgăuzia (UTA Găgăuzia), ce demonstrează existența unui spațiu politic regional, care dispune de resurse proprii, autorități ale unității teritoriale autonome, elită politică regională ca actor al procesului politic, care se caracterizează prin anumite particularități. În pofida existenței unui cadru legislativ care reglementează relațiile dintre autoritățile centrale și cele autonome [49; 47], însăși sintagma "putere regională" este absentă în legislația Republicii Moldova. Cu toate acestea, în rândul comunității academice persistă interesul de a studia activitatea puterii regionale și actorului său principal - elita politică regională, precum și interacțiunea acesteia cu elita politică națională.

Mai mult, importanța cercetării științifice a relațiilor dintre elita politică națională și regională din Republica Moldova este determinată de faptul că dezvoltarea statului este în mare măsură condiționată de politica internă, care determină pozițiile elitelor politice, funcționarea lor în sistemul relațiilor de putere și influența asupra proceselor politice. Pe parcursul anilor de independență, Republica Moldova s-a confruntat cu multe dificultăți în formarea și constituirea elitei politice naționale, precum și în relațiile cu elita regională a UTA Găgăuzia. În pofida schimbării elitelor la nivel național și regional timp de trei decenii, reprezentanții acestora nu au reușit să stabilească un dialog constructiv. Studiarea acțiunilor elitelor politice ne permite să înțelegem procesele care au loc, să explicăm nivelul actual al relațiilor dintre ele și să găsim modalități de a spori eficiența interacțiunii dintre elitele politice naționale și regionale din Republica Moldova.

Actualitatea temei se datorează în mare parte faptului că, pentru a înțelege natura interacțiunii dintre elitele politice naționale și regionale, este necesar să se aplice o abordare cuprinzătoare, care implică analiza structurii interne a elitelor politice, caracteristicilor și tendințelor de formare, luând în considerare experiența externă acumulată în statele cu democrații consolidate și statele Parteneriatului Estic.

Tema tezei este actuală și datorită faptului că este puțin studiată, mai ales în partea care se referă la elita regională. Între timp, necesitatea de a examina relația dintre elita politică națională și regională ca actori principali ai proceselor politice contemporane din Republica Moldova și de a dezvălui potențialul consensual al interacțiunii lor, a devenit iminentă.

Gradul de cercetare a temei și definirea tezelor principale ale studiului. Problema elitelor a suscitat interesul cercetătorilor încă din cele mai vechi timpuri și, în diferite dimensiuni, este relevantă și astăzi. Fondatorii curentului elitist în știința politică sunt oamenii de știință italieni V. Pareto [55] și G. Mosca [54], sociologul german R. Michels, care au formulat concepte fundamentale dedicate clasei conducătoare. Începând cu a doua jumătate a secolului XX, dezvoltarea curentului elitist a avut ca rezultat, apariția în știința politică americană a paradigmei elitocentrice, care considera elita politică drept actor principal al proceselor politice. În acest sens, putem evidenția lucrările unor cercetători occidentali precum S. Keller [13], D. Riesman [30], J. Sartori [60], J. Domhoff [9], J. Meisel [15], D. Putnam [28].

În Republica Moldova, printre primii cercetători în domeniul elitologiei a fost P. Varzari [36-40], care a examinat o gamă largă de probleme legate de formarea și dezvoltarea elitei politice din Republica Moldova, modernizarea politică și provocările democrației moderne. Cercetătorii A. Margarint [14], M. Cernencu și I. Boțan [3] au dezvoltat rezultatele obținute, formulând diferite criterii de periodizare a procesului de formare a elitei politice naționale din Moldova. Rolul elitei politice a fost examinat prin

prisma relațiilor putere-opoziție de către V. Moșneaga, I. Bucătaru, I. Nicolaev [17], A. Colațchi [6], I. Rusandu [31].

Fenomenul elitelor a fost cercetat de savanții români S. Brucan [2], A. Mungiu [18], A. Gabanyi [11], M. Rădulescu [29], V. Pasti [23], N. Petrovici [24], S. Tănase [33], M. Tudor, A. Gavrilescu [35], care au studiat elita politică românească modernă și rolul acesteia în procesele politice de modernizare și democratizare a societății.

Cercetătorii ruși G. K. Ashin [41], M. N. Afanasyev [40], Y. A. Plyais [56], O. V. Kryshstanovskaya [50], V. Y. Gelman [45], O. V. Gaman-Golutvina [44], etc. tratează elitele ca grupuri funcționale, ca un strat social special, ca instituții, însă analiza elitelor ca subiecți ai procesului de transformare provoacă anumite dificultăți, deoarece până în prezent nu există o viziune unitară cu privire la structura elitelor, precum și a formelor și mecanismelor de influență a acestora asupra schimbărilor sociale.

În ceea ce privește cercetarea procesului politic regional, trebuie remarcat faptul că subiectul regionalismului este destul de nou pentru Republica Moldova. În baza abordărilor conceptuale ale procesului politic regional, implementate în studiile lui A. Magomedov [53], R. Smischenko [61], A. Rudnițkaia și I. Glinnik [58], C. Cotoi [8], I. Osoianu [21], I. Muntean [19] în lucrarea de față a fost aplicată abordarea regională în studierea UTA Găgăuzia ca subiect al procesului politic național din Republica Moldova. Ținând cont de caracterul specific al lucrării, obiectul de cercetare îl constituie studierea relațiilor dintre centru și regiune, dintre elita centrală și cea regională.

Experiența statelor post-comuniste, care în procesul de democratizare și modernizare a societății se confruntă cu probleme similare în procesul de constituire a relațiilor dintre elita politică națională și regională, este foarte importantă pentru Republica Moldova. Analiza strategiilor de interacțiune dintre elita națională și regională în țările Parteneriatului Estic, unde există entități autonome, a fost reflectată în lucrările cercetătorilor străini W. O'Brohta [20], I. Ubilava [63], Z. Chuaberashvili, G. Tevzadze [5], B. Chedia [4] (Georgia), E. Djafarli [46], F. Guliyev [12], A. Ergun [10] (Azerbaidjan) etc. Studiarea experienței de interacțiune dintre elita națională și cea regională a permis identificarea practicilor pozitive în vederea implementării lor în cadrul relațiilor dintre elita națională și cea regională a UTA Găgăuzia din Republica Moldova.

Crearea unității teritorial autonome Găgăuzia a predeterminat formarea unui nou nivel - subnațional/regional - de autoritate politico-juridică, care a fost reflectat în literatura științifică națională. Relațiile dintre autoritățile centrale și autoritățile UTA Găgăuzia au fost examinate în lucrările autorilor O. Protsyk [26], F. Prina [25], I. Boțan [43], V. Saca [32], S. Mironova [16], N. Țveatcov [64], N. Putină

[27], V. Berbeca [1], E. Cuijuklu [51] și alții, care au investigat problemele legate de implementarea autonomiei găgăuze, ce s-au reflectat în relațiile dintre elita națională și elita regională găgăuză.

În ultimele decenii, în mediul științific a apărut un mare interes pentru studiul elitelor regionale, care acționează ca actor politic principal la nivel regional. În acest sens, putem menționa lucrările unor cercetători străini precum W. Domhoff [9], X. Koller [7], A. Salamon [59], J. Pallaver [22], F. Tronconi [34], V. Lapina, A. Chirikova [52], A. Baranov [42], N. Kolesnik [48] etc. care, folosind metoda case-study, analizează specificul formării elitelor subnaționale, particularitățile interacțiunii acestora cu elitele politice naționale.

În știința politică autohtonă, problema elitei politice regionale practic nu este abordată, iar majoritatea autorilor moldoveni neagă însăși problema existenței ei. În același timp, termenul "elită politică regională" este utilizat în lucrările savanților moldoveni I. Boțan [43], N. Țveatcov [64], N. Putină [27]. Această situație a condiționat necesitatea unei cercetări științifice cuprinzătoare și complexe a interacțiunii dintre elita politică națională și elita politică regională a UTA Găgăuzia din Republica Moldova în calitate de actori ai procesului politic contemporan.

Tezele principale ale cercetării:

1. Abordarea teoretico-metodologică în studiul elitei politice naționale și regionale ca actori principali în procesul politic necesită aplicarea unui ansamblu de metode interdisciplinare de cercetare științifică. Doar sinteza concepțiilor teoretice, bazată pe experiența practică internațională, poate oferi o analiză cuprinzătoare a specificului interacțiunii dintre elita politică națională și regională din UTA Găgăuzia, cu statut autonom în cadrul statului unitar Republica Moldova.

2. Atât în democrațiile consolidate, cât și în țările aflate în tranziție, în special în țările Parteneriatului Estic, elitele naționale și regionale sunt actori importanți în procesele politice. Deși în unele state elitele regionale au manifestat tendințe separatiste, elitele naționale urmăresc să păstreze statul unificat prin mecanismul de împărțire a puterii între nivelul central și cel regional.

3. Interacțiunea elitei politice naționale și regionale din țările Parteneriatului Estic, unde s-au constituit entități subnaționale (Azerbaidjan, Georgia), este determinată de particularitățile evoluției istorice, politice, socio-economice și culturale. Experiența de funcționare a elitelor regionale din aceste țări pare a fi importantă pentru interacțiunea dintre elita politică națională și elita politică a UTA Găgăuzia din Republica Moldova, deoarece aceasta nu exprimă tendințe separatiste, desfășurându-și activitatea în cadrul statului unitar. Procesele de regionalizare și formare a elitei regionale sunt relativ noi pentru Republica Moldova, prin urmare prezintă interes pentru cercetare în cadrul politicii științifice.

4. Formarea elitei politice naționale din Republica Moldova este un proces complex, determinat de o mulțime de factori pozitivi și negativi. Lipsa de experiență în consolidarea elitei, nivelul scăzut de pregătire profesională în domeniul administrației publice au agravat interacțiunea cu reprezentanții societății civile. O trăsătură caracteristică a elitei naționale din Republica Moldova este caracterul de coaliție, precum și divizarea contradictorie în conformitate cu principiul "model european - vector eurasiatic".

5. Apariția după evenimentele din anii '90 a unui nou actor în procesul politic - elita politică regională din UTA Găgăuzia, a generat o relație distructivă cu elita politică națională, care continuă până în prezent. Neînțelegerile rezultă din lipsa unor acorduri comune în ceea ce privește competențele centrului și ale regiunii autonome, prioritățile în politica externă și natura interacțiunii dintre liderii elitelor naționale și regionale, care poartă un caracter rival. Absența unui dialog constructiv între elita politică națională și elita politică din Găgăuzia afectează nivelul de încredere a cetățenilor în instituțiile politice și în liderii politici. Prin urmare, este important să se instituie în activitatea politică valorile consensului la nivelul elitelor, care va contribui la obținerea consensului la nivelul întregii societăți.

Scopul și obiectivele cercetării. Scopul acestui studiu constă în analiză teoretică, metodologică și empirică cuprinzătoare și integrată a elitei politice naționale și regionale din Republica Moldova ca actor al procesului politic. Pentru realizarea scopului, sunt propuse spre soluționare următoarele *obiective*:

- analiza istoriografiei studiului elitei politice naționale și regionale ca actor al procesului politic pentru a argumenta și asigura obiectivitatea autorului în formularea principalelor teze ale acestei lucrări științifice;

- elucidarea fundamentelor teoretico- metodologice ale studiului elitei politice naționale și regionale ca actori al procesului politic, definind principalele categorii cu care vom opera în această lucrare;

- sintetizarea experienței de interacțiune dintre elita politică națională și regională în democrațiile consolidate și aplicarea ei în relația dintre elita națională și regională din UTA Găgăuzia în contextul procesului politic din Republica Moldova;

- examinarea locului și rolului elitei politice naționale și regionale în procesele democratice și de modernizare din țările Parteneriatului Estic, precum și practica relațiilor dintre elita politică națională și regională în condițiile autonomiilor funcționale din țările Parteneriatului Estic și aplicarea lor în condițiile Republicii Moldova;

- analiza procesului de formare și dezvoltare a elitei politice naționale și elitei politice regionale a UTA Găgăuzia din Republica Moldova, precum și problemelor și fenomenelor care însoțesc acest proces;

- evidențierea specificului relațiilor dintre elitele conducătoare din Republica Moldova și elita regională din Găgăuzia, inclusiv problemele și dificultățile care împiedică obținerea unui consens între elita politică națională și regională din Republica Moldova;

- analiza, în baza interviurilor realizate, a opiniilor reprezentanților elitei politice moldovenești la nivel național și regional, în ceea ce privește interacțiunea dintre elita națională și cea regională din Găgăuzia, precum și elucidarea atitudinii populației față de activitatea elitei naționale și regionale prin prisma opiniei publice;

- elaborarea, în baza cercetărilor efectuate, a recomandărilor privind creșterea eficienței interacțiunii dintre elita politică națională și elita politică regională a UTA Găgăuzia din Republica Moldova.

Ipoteza cercetării: Elita politică națională și regională acționează ca unul dintre actorii principali în procesul politic contemporan din Republica Moldova. Relația dintre ele se complică prin probleme de natură distructivă, ceea ce face dificilă realizarea potențialului consensual al interacțiunii lor.

Suportul metodologic al lucrării. Baza metodologică a studiului constă într-un set de metode și abordări ale științei politice și general științifice, a căror utilizare a permis realizarea scopurilor și obiectivelor formulate de autor și efectuarea unei analize teoretice, metodologice și empirice cuprinzătoare și complexe a interacțiunii dintre elita politică națională și regională ca actori ai proceselor politice.

Ca urmare a faptului că lucrarea constituie un studiu interdisciplinar, acesta implică aplicarea diverselor abordări și metode de analiză științifică. În lucrare au fost utilizate abordarea structural-funcțională, sistemică, sinergetică, completate de criteriul altimetric și decizional. În opinia noastră, aplicarea complexă a abordărilor menționate a permis reflectarea specificului interacțiunii dintre elita națională și regională ca actori în procesele politice din Republica Moldova, a dificultăților și problemelor cu care se confruntă în procesul de obținere a consensului.

Subiectul și obiectul studiului, scopul și obiectivele enunțate în teză au determinat selectarea metodelor utilizate. În scopul unei analize profunde și cuprinzătoare a problemei formulate, autorul a folosit metoda instituțională, istorică, behavioristă, comparativă, sociologică, studiul de caz.

Pentru a reflecta specificul funcționării elitei politice în calitate de actor în procesul politic, particularitățile interacțiunii elitei politice naționale și regionale din Republica Moldova, în cercetarea de față, s-au folosit și metode științifice generale cum ar fi logica, analiza și sinteza, inducția și deducția.

Noutatea și originalitatea lucrării. Acest studiu este unul dintre primele care pune în discuție și realizează o analiză interdisciplinară teoretico-metodologică și empirică cuprinzătoare a relației dintre elita națională și regională ca actori în procesului politic din Republica Moldova.

În opinia noastră, noutatea lucrării rezidă în faptul că, pe baza unei analize detaliate și aprofundate a categoriilor de bază, autorul a formulat definiția proprie a conceptelor de „elită națională” și „elită regională”. În contextul temei de cercetare, a fost analizată experiența străină a interacțiunii elitei politice naționale și regionale în statele cu democrații consolidate, precum locul și rolul elitei politice naționale și regionale în procesele democratice și de modernizare din statele Parteneriatului Estic, fapt ce va permite aplicarea practicilor pozitive și în Republica Moldova.

Alături de etapele de constituire și particularitățile formării elitei politice naționale, în lucrare se analizează procesul de formare al elitei regionale din UTA Găgăuzia, precizează etapele de dezvoltare al elitei politice naționale și etapele de coopeare între elita politică națională și regională; sunt investigate problemele cu care se confruntă actorii proceselor politice, se demonstrează necesitatea realizării unei interacțiuni consensuale între aceștia.

Interviurile realizate cu reprezentanții elitei politice naționale și regionale, precum și analiza cuprinzătoare a rezultatelor chestionarelor sociologice efectuate la nivel național și regional, au permis, prin prisma opiniei publice, identificarea atitudinii populației față de reprezentanții elitelor politice de diferite niveluri.

În baza cercetărilor științifice efectuate, au fost formulate recomandări pentru autoritățile publice din Republica Moldova și autoritățile UTA Găgăuzia în vederea creșterii eficienței interacțiunii în cadrul proceselor politice interne și externe.

Rezultatele obținute, care contribuie la soluționarea **problemei științifice importante**, rezidă în dezvoltarea unui cadru conceptual pentru studierea elitei politice naționale și regionale ca actori ai procesului politic și aspectului aplicativ al acestuia, care a permis identificarea particularităților relațiilor dintre elita națională și regională a UTA Găgăuzia din Republica Moldova. Acest lucru a contribuit la elaborarea recomandărilor practice privind realizarea interacțiunilor consensuale între elita politică națională și regională din Republica Moldova, pentru utilizarea lor ulterioară de către instituțiile statului implicate în procesul de luare și implementare a deciziilor politice la nivel național și regional.

Semnificația teoretică a lucrării rezidă în faptul că rezultatele obținute au servit la dezvoltarea ideilor deja existente în știința politică și au completat unele lacune în studiul acestei probleme. Lucrarea conține abordarea proprie a autorului în ceea ce privește studiul categoriilor de „elită națională” și „elită regională” în contextul participării și interacțiunii lor în procesul politic.

Lucrarea oferă o analiză teoretică, metodologică și empirică interdisciplinară și complexă al elitelor politice din Republica Moldova la etapa actuală, care poate fi utilizată pentru îmbunătățirea aparatului conceptual al elitologiei, precum și pentru cercetări ulterioare a procesului politic din Republica Moldova. Cercetarea complexă al interacțiunii dintre elita națională și regională din Republica Moldova poate prezenta interes atât pentru specialiștii din spațiul post-sovietic, cât și din Europa Centrală și de Est.

Tezele și concluziile acestei lucrări pot servi drept bază pentru cercetarea ulterioară a problemelor identificate mai sus, atât în Republica Moldova, cât și în străinătate.

Valoarea aplicativă a lucrării. Rezultatele studiului prezintă interes pentru oamenii de știință, cercetători, experți în politologie, sociologie, elitologie și alte științe sociale, preocupați de studierea problemelor de bază privind funcționarea și interacțiunea elitelor la nivel național și regional.

Tezele fundamentale ale lucrării pot fi utilizate în instituțiile de învățământ superior pentru predarea cursurilor speciale privind problematica elitologiei, precum și aplicate de reprezentanții elitei politice naționale și regionale în elaborarea și implementarea deciziilor politice. Concluziile și recomandările formulate în lucrare pot servi la elaborarea unor recomandări care să promoveze interacțiunea consensuală al elitei politice naționale și regionale.

Aprobarea rezultatelor obținute. Rezultatele acestui studiu au fost reflectate în 9 articole științifice publicate în reviste de specialitate și culegeri de articole în Republica Moldova și în străinătate. Tezele fundamentale ale lucrării au fost prezentate la 4 conferințe științifice naționale și internaționale.

Structura tezei este determinată de scopul, obiectivele și logica de expunere a materialului. Lucrarea cuprinde adnotări în limbile română, rusă și engleză, introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie și anexe. Volumul lucrării este de 140 pagini. Bibliografia include 315 de surse.

CONȚINUTUL TEZEI

În Introducere este argumentată importanța și actualitatea temei de cercetare, este descrisă situația în domeniu, sunt prezentate scopul și obiectivele de cercetare, expuse obiectul, subiectul și baza metodologică a cercetării, noutatea rezultatelor, este argumentată semnificația teoretică și practică a lucrării și descrise modalitățile de aprobare a rezultatelor cercetării.

În primul capitol "*Aspecte istoriografice și teoretico-metodologice ale problematicii elitei politice ca actor în procesul politic*" se analizează în detaliu istoriografia studiului elitelor politice naționale și regionale ca actor în procesul politic, au fost definite conceptele de bază ale studiului. O mare atenție este acordată elaborării abordărilor metodologice pentru studiul elitei politice naționale și regionale ca actor în procesul politic.

În primul paragraf "*Istoriografia studiului elitei politice naționale și regionale ca actor în procesul politic*", autorul menționează că în dezvoltarea oricărei societăți, elitele politice sunt unul dintre cei mai importanți actori, care determină dinamica și direcția proceselor politice. Interesul cercetătorilor față de transformările în eșaloanele superioare ale puterii este permanent, deoarece acolo se determină perspectivele de dezvoltare ale statului și se iau decizii importante pentru întreaga societate.

Evoluția elitologiei a început cu lucrările sociologilor italieni V. Pareto și G. Mosca, precum și ale sociologului german R. Michels, fiind în continuare dezvoltată în știința politică americană, unde, în a doua jumătate a secolului XX, sub influența conceptului de modernizare și democratizare, s-au format mai multe direcții principale de cercetare a elitelor: "machiavelică", valorică, liberală și de stânga radicală. J. Bernheim și G. Lasswell au realizat o convergență a principiilor elitismului și democrației, care s-au reflectat în conceptul de elitism democratic.

În Republica Moldova, printre primii cercetători ce s-au preocupat de studierea elitei politice moldovenești este P. Varzari, care în lucrările sale a analizat o gamă largă de probleme legate de formarea și dezvoltarea elitei politice din Republica Moldova, modernizarea politică și provocările democrației moderne [36-39]. Cercetătorii moldoveni A. Margarint [14], M. Cernencu și I. Boțan [3] au abordat, de asemenea, problema formării elitei politice naționale, formulând diferite criterii de periodizare al acestui proces. Rolul elitei politice prin prisma relațiilor putere-opoziție este analizat în lucrările lui V. Moșneaga, I. Nicolaev, I. Bucătaru [17], A. Colatchi [6], I. Rusandu [31].

Problema elitei politice și a rolului acesteia în procesele politice reprezintă o temă importantă de cercetare în lucrările autorilor români [2; 11; 18; 23; 29; 33; 35] și ruși [40; 41; 44; 45; 48; 50; 56], care au identificat și analizat originile, procesul de formare și mecanismele de recrutare a noii elite politice.

Revenind la studierea proceselor politice în contextul regionalismului, trebuie remarcat faptul că acest subiect este unul nou pentru Republica Moldova, ceea ce impune o serie de distincții conceptuale pentru o înțelegere adecvată a subiectului cercetat, precum și pentru formularea concluziilor și recomandărilor. Bazându-se pe abordările conceptuale ale procesului politic regional, elucidate în lucrările lui C. Cotoi [8], I. Osoianu [21], I. Munteanu [19], A. Magomedov [53], R. Smischenko [61],

A. Rudnițkaia și I. Glinnik [58], cercetarea prezentată aplică abordarea regională în studiul UTA Găgăuzia ca subiect al procesului politic național din Republica Moldova.

Utilizând metoda studiului de caz, cercetătorii străini W. O'Brochta [20], G. Tevzadze [5], B. Chedia [4], I. Ubilava [63] (Georgia), E. Djafarli [46], F. Guliyev [12] și A. Ergun [10] (Azerbaidjan) analizează strategiile de interacțiune dintre elita națională și regională în țările Parteneriatul Estic, unde există entități autonome.

Crearea și funcționarea Unității Teritoriale Autonome Găgăuzia a fost reflectată în lucrările oamenilor de știință străini și autohtoni T. Benedikter, R. Lapido, O. Protsyk, [26], F. Prina [25], P. Yarve, M. Kosienkowski, I. Boțan [43], V. Saca [32], N. Țveatcov [64], S. Mironova [16], N. Putină [27], V. Berbeca [1], E. Cuijuclu [51]. O. Protsyk, consideră că acordarea autonomiei Găgăuziei adesea este prezentată ca un caz rar de transformare reușită a conflictului în spațiul post-sovietic, dar condițiile acordului de autonomie, încheiat între centru și regiune, nu au fost implementate corespunzător. Subliniind reducerea autonomiei Găgăuziei, această poziție este împărtășită și de F. Prina, care menționează că, în ciuda consacrării legale al autonomiei regionale și a diversității entice în Republica Moldova, practicile informale se suprapun cu normele formale.

Deoarece procesele de regionalizare au devenit un fenomen frecvent în statele unitare, în ultimele decenii, există un mare interes pentru studiul elitelor regionale, care acționează ca actor politic principal la nivel regional. În acest sens, pot fi menționate lucrările unor cercetători străini precum W. Domhoff [9], X. Koller [7], A. Salamon [59], G. Pallaver [22], F. Tronconi [34], N. Lapina și A. Chirikova [52], A. Baranov [42] și alții, care analizează specificul formării elitelor subnaționale, particularitățile interacțiunii acestora cu elitele politice naționale.

Evaluând elita politică regională în moduri diferite, majoritatea cercetătorilor au ajuns la un acord privind numărul redus, statutul și detașarea simbolică al acesteia; capacitatea de a influența procesele sociale, economice și politice din regiune, dar nu și în întreaga țară, este considerată un criteriu cheie pentru elita politică regională.

În Republica Moldova, de studiul elitei politice regionale din Găgăuzia s-au preocupat N. Putină [27] și N. Țveatcov [64], care au întreprins o analiză structurală și funcțională al elitei politice găgăuze. Subliniind că alegerile demonstrează elocvent caracteristicile specifice ale autonomiei găgăuze, I. Boțan explică aceasta printr-o serie de factori, unul dintre care este activitatea elitei politice din autonomie [43, p. 50].

Al doilea paragraf "*Fundamentele teoretice și metodologice ale studiului elitei politice naționale și regionale ca actor în procesul politic*" prezintă o analiză detaliată a principalelor abordări și metode,

care dezvăluie caracteristicile esențiale și structurale ale elitei politice naționale și regionale. Caracterul interdisciplinar al tezei a determinat apelarea la diverse tipuri de surse care au asigurat credibilitatea și consistența cercetării științifice efectuate, argumentarea concluziilor și recomandărilor: lucrări științifice ale autorilor străini și autohtoni, acte normative naționale, rapoarte ale organizațiilor neguvernamentale, rezultate ale cercetărilor sociologice.

În procesul elaborării tezei, autorul a formulat propriile definiții a "elitei politice naționale" și "elitei politice regionale". Elita națională nu este abordată din perspectivă etnică, ci prin prizma orientării deciziilor politice privind realizarea intereselor naționale ale statului. **Elita politică națională** este un grup social restrâns care ocupă poziții strategice în sistemul decizional, realizează sau influențează procesul de guvernare, asigură independența, suveranitatea, bunăstarea statului și a întregului popor. În opinia noastră, elita națională ar trebui să dețină următoarele caracteristici: capacitatea de a guverna; calități morale, în primul rând simțul responsabilității față de cetățeni; capacitatea de a prognoza; dezideratul de a se consolida pentru a rezolva problemele importante. Aspirația de a crea și consolida bunăstarea economică, demografică, spirituală a națiunii, de a asigura securitatea militară și protecția cetățenilor ar trebui să constituie principalele obiective ale elitei naționale.

Elita politică regională este un grup social format din înalți funcționari ai unui anumit teritoriu, care reprezintă subiectul pregătirii și adoptării deciziilor politice strategice majore la nivel regional și care dispune de resursele economice, politice și administrative necesare. Deoarece elitele regionale nu dispun de putere suverană, acestea se subordonează elitelor naționale și își aliniază politicile cu acestea. În același timp, ca parte a elitei naționale, elita regională deține caracteristicile ei inerente.

Natura interdisciplinară a studiului necesită aplicarea unui set de abordări și metode, destinate să obțină rezultate care să reflecte situația actuală al problemei. În studiul elitelor un loc important îl ocupă abordarea funcțională, potrivit căreia principalul atribut constitutiv al elitei nu reprezintă calitățile individuale deosebite, ci deținerea unor funcții decizionale, de conducere. În lucrarea de față, ne-am bazat pe *abordarea structural-funcțională* mai largă a lui J. Sartori, care a permis să examinăm structura socială, mecanismul de reproducere a elitelor, conexiunile și modelele de interacțiune a acestora.

În studiul elitelor politice, *abordarea sinergetică* a avut o importanță majoră și ne-a permis să definim elita ca un element cheie de structurare a spațiului social. În contextul studiului elitei naționale și regionale ca actori în procesul politic, teoria alegerii raționale este de mare importanță.

Baza metodologică a cercetării constituie un set de metode politologice și general științifice, care au permis realizarea unei analize cuprinzătoare a elitei politice naționale și regionale ca actor în procesul politic. Pentru realizarea scopului stabilit și obiectivelor cercetării au fost utilizate metodele:

instituțională, istorică, comparativă, sociologică, precum și metoda studiului de caz, metoda logică, generalizarea, analiza și sinteza, inducția și deducția.

Al doilea capitol "*Interacțiunea dintre elita politică națională și regională: experiența internațională*" este dedicat studiului experienței străine de interacțiune dintre elita politică națională și regională în contextul proceselor de secesiune. Astfel de procese pot fi observate atât în statele cu democrații consolidate, cât și în statele care se află pe calea transformărilor democratice și modernizării, în special țările Parteneriatul Estic.

Primul paragraf "*Experiența internațională de interacțiune dintre elita politică națională și regională în statele cu democrații consolidate*" analizează diverse manifestări ale regionalismului în statele cu democrații consolidate. Pentru o analiză conceptuală mai aprofundată, au fost identificate state unitare complexe cu entități autonome care interacționează cu guvernul central. În teză au fost examinate diferite tipuri de regiuni: regiuni cu identitate istorică (Scoția, Țara Galilor în Regatul Unit); regiuni etnoculturale (Catalonia în Spania, Tirolul de Sud în Italia); regiuni cu autonomie politică (Insulele Åland în Finlanda).

Prezența entităților regionale autonome implică funcționarea elitei regionale și interacțiunea acesteia cu elita politică centrală. Analiza experienței de interacțiune dintre elita politică națională și regională în statele cu democrații consolidate sugerează că descentralizarea puterilor și constituirea de autorități subnaționale în statele unitare (Marea Britanie, Spania, Italia, Finlanda etc.) a condus la faptul că regiunile dețin împuterniciri considerabile atribuite prin lege în domenii concrete, iar competențele regiunilor sunt stabilite în Constituție și în alte acte legislative. Modelele de regionalizare din diferite țări au propriul lor specific, determinat de istoria constituirii teritoriale și politice, de practica politică concretă și de designul instituțional. Toate modelele conțin un anumit grad de asimetrie, ceea ce implică flexibilitate în relațiile "centru-regiune".

În statele cu democrații dezvoltate, elitele regionale, în calitate de actori politici importanți atât la nivel regional, cât și la nivel național, influențează constituirea agendei la nivel de stat și selectarea practicilor politice necesare de către elita națională. În ciuda aspirațiilor separatiste ale unor reprezentanți ai elitelor regionale, elitele naționale urmăresc să păstreze un stat unificat, utilizând mecanismul de împărțire a puterii între guvernul central și cel regional, ceea ce demonstrează capacitatea elitelor politice de a ajunge la un consens în această privință.

În cel de-al doilea paragraf "*Locul și rolul elitei politice naționale și regionale în procesele de democratizare și modernizare în țările Parteneriatului Estic*" interesul academic s-a concentrat pe două aspecte principale: în primul rând, analiza rolului elitei politice din țările Parteneriatului Estic în procesul

de modernizare și transformare democratică; în al doilea rând, identificarea specificului interacțiunii dintre elita politică națională și regională în acele țări ale Parteneriatului Estic unde există unități administrativ-teritoriale subnaționale, care condiționează formarea și funcționarea elitei regionale.

Traietoriile modernizării și reformelor democratice demonstrează obiectivele și aspirațiile diferite ale elitelor politice naționale și regionale din țările Parteneriatului Estic. Elitele politice naționale dintr-o serie de țări participante (Georgia, Moldova, Ucraina), în ciuda riscurilor și provocărilor, urmează calea integrării europene, considerând prioritățile drepturilor omului, statului de drept și reformelor structurale ca fiind principalele obiective ale proceselor de modernizare și democratizare a societății. În timp ce continuă calea transformărilor democratice și de modernizare, elita politică din Armenia încearcă să găsească un echilibru între Uniunea Europeană și Uniunea Economică Eurasiatică. Activitățile elitelor politice din Azerbaidjan și Belarus sunt orientate spre amplificarea puterii prezidențiale și consolidarea unui regim autoritar.

Transformările reușite de modernizare necesită consolidarea elitelor naționale și regionale, dar practica arată că interesele acestora uneori sunt divergente, ceea ce duce la conflicte și crize. În pofida faptului că toate țările Parteneriatul Estic sunt state unitare, în unele din ele s-au constituit unități administrativ-teritoriale, ceea ce a determinat formarea și funcționarea elitelor regionale (Azerbaidjan, Georgia, Moldova). Lucrarea analizează specificul interacțiunii dintre elita politică națională și regională, identificând trăsături comune și specifice, precum și experiența pozitivă care poate fi utilizată de Republica Moldova.

Analiza realizată arătată că formarea entităților autonome și funcționarea elitelor regionale în unele țări din Parteneriatul Estic demonstrează existența unor mecanisme eficiente de interacțiune între elita națională și regională. Elitele regionale ale entităților autonome existente în Azerbaidjan și Georgia nu exprimă tendințe separatiste; activitatea lor are ca scop consolidarea consensului existent între guvernul central și autoritățile regionale în cadrul unui stat unitar.

Specificul UTA Găgăuzia, creată pe criteriu etnic, reprezintă un exemplu de transformare reușită a conflictului, când de jure a fost acordată autonomie teritorială unui grup etnic. Dar, practica demonstrează că, implementarea prevederilor legale rămâne un proces destul de dificil, în mare parte din cauza lipsei de consens între elita națională și regională din Republica Moldova.

În al treilea capitol "*Elita politică națională și regională din Republica Moldova la etapa actuală*" se analizează detaliat etapele de formare al elitei politice naționale și regionale din Republica Moldova. Sunt examinate dificultățile de interacțiune dintre elita conducătoare și elita regională din Găgăuzia, sunt reflectate rezultatele interviurilor cu reprezentanții elitei naționale și regionale din Republica Moldova și

sondajelor de opinie privind încrederea în instituțiile politice și în reprezentanții elitelor politice din Republica Moldova.

Primul paragraf "*Elita politică națională și regională în Republica Moldova: probleme de formare și dezvoltare*" analizează procesul de formare și dezvoltare a elitei politice naționale și regionale din Republica Moldova. În statele cu democrații consolidate, relațiile dintre elita națională și regională, în pofida anumitor dificultăți, sunt consensuale. Pentru societățile în tranziție, cum este Republica Moldova, în condițiile transformărilor democratice, specificul elitei naționale și regionale, interesele, orientările valorice, obiectivele strategice ale acestora sunt factori determinanți în procesul de adoptare și implementare a deciziilor politice.

Crearea și formarea elitei politice naționale a fost însoțită de disensiuni semnificative, care s-au transformat în crize și conflicte politice și constituționale. Divizarea elitei politice naționale din perspectiva orientărilor geopolitice a dus la lipsa unei cooperări instituționale eficiente între Parlament, Președinte și Guvern, ceea ce permite să evaluăm elita politică națională ca fiind fragmentată și dezintegrată.

De la proclamarea suveranității și independenței, în Republica Moldova au acționat actori politici cu interese eterogene, ceea ce a determinat formarea elitei politice centrale și regionale. După 1994, când a revenit în câmpul juridic al Republicii Moldova cu statut de autonomie, Găgăuzia a început să creeze autorități publice, ceea ce a determinat formarea elitei politice regionale.

Atât factorii interni, cât și cei externi au influențat formarea elitei politice regionale din UTA Găgăuzia. Fiind parte a elitei politice naționale, elita regională găgăuză, pe de o parte, posedă trăsături care o apropie de elita politică centrală, iar pe de altă parte, se caracterizează prin prezența unor trăsături specifice. În comparație cu elita națională, gradul de coeziune al elitei regionale din UTA Găgăuzia este mai înalt, deoarece menține un consens intern cu privire la promovarea politicii externe și relațiile cu autoritățile centrale.

În cel de-al doilea paragraf "*Eficiența interacțiunii dintre elitele conducătoare și elita regională a UTA Găgăuzia*" este analizată relația dintre elitele conducătoare din Republica Moldova și elita regională a UTA Găgăuzia și sunt identificate problemele care încetinesc ajungerea la un consens între ele.

Angajamentul elitei găgăuze față de integrarea eurasiatică reprezintă o provocare pentru elita conducătoare. În timp ce pentru elita politică moldovenească, procesul de integrare europeană este o prioritate absolută. Așteptarea autorităților centrale că UTA Găgăuzia va percepe pozitiv orientarea

Republicii Moldova spre integrarea europeană nu s-a adeverit, fapt confirmat de referendumurile organizate de autoritățile găgăuze în anul 2014.

Cooperarea dintre autoritățile centrale și UTA Găgăuzia se bazează pe mecanismele stabilite în Constituția Republicii Moldova și în Legea cu privire la statutul juridic al Găgăuziei din 1994. Etapa actuală de dezvoltare a societății moldovenești necesită îmbunătățirea, aprobarea și delimitarea în continuare a competențelor reale între centru și autonomie. Cele mai acute chestiuni în relațiile dintre autoritatea centrală și UTA Găgăuzia sunt contradicțiile în legislație; reprezentarea locuitorilor din autonomie în autoritățile publice centrale; nerespectarea intereselor Găgăuziei în formarea bugetului; problema limbii. Existența unui cadru juridic prea general contribuie la confruntarea dintre centru și autonomie în ceea ce privește redistribuirea competențelor. Pentru a ajunge la un consens, dialogul politic între elita conducătoare și elita regională al autonomiei ar trebui să vizeze armonizarea cadrului juridic, clarificarea statutului autonomiei, precizarea și distribuirea competențelor și implicarea mai largă a locuitorilor din autonomie în viața politică și economică a Republicii Moldova.

Eficacitatea și eficiența cooperării între elita națională și regională din Republica Moldova nu ar trebui să depindă de tabăra politică din care face parte clasa politică conducătoare. În mod firesc, atunci când viziunile politice coincid, șansele unei cooperări eficiente sunt mult mai mari. Cu toate acestea, diferența dintre viziunile autorităților nu ar trebui să tensioneze relațiile, deoarece scopul comun al elitei naționale și elitei politice din UTA Găgăuzia este prosperitatea cetățenilor din Republica Moldova.

Al treilea paragraf "*Elita politică națională și regională în viziunea opiniei publice*" prezintă analiza interviurilor cu reprezentanții elitei politice naționale și regionale din Găgăuzia, precum și rezultatele sondajelor sociologice, care au drept scop identificarea atitudinii cetățenilor față de elita politică națională și regională, nivelul de încredere a acestora în instituțiile publice, în actorii politici și în capacitatea acestora de a soluționa problemele economice, politice și sociale existente.

În cadrul interviurilor realizate, am identificat principalele probleme ale elitei naționale și regionale, cât de constructivă este interacțiunea dintre elita politică conducătoare și elita politică a UTA Găgăuzia, ce schimbări pot fi așteptate în configurația elitei politice în următorii ani și ce poate contribui la o interacțiune mai eficientă dintre elita politică națională și regională din Republica Moldova.

Rezultatele studiului au arătat că reprezentanții elitei politice naționale și regionale consideră că procesul de formare a ambelor elite nu s-a terminat. Dezacordurile, în principal, constau în lipsa unui acord comun cu privire la împuternicirile deținute, prioritățile de politică externă și modului de interacțiune dintre liderii elitei naționale și regionale, care este de natură rivală. Respondenții văd o creștere a eficienței interacțiunii dintre elite într-un dialog colaborativ și constructiv.

Analiza sondajelor de opinie publică constată că lipsa unui dialog constructiv între elitele politice la nivel național și regional afectează încrederea cetățenilor în instituțiile politice și în liderii politici. Prin urmare, o sarcină importantă atât pentru elita politică națională, cât și pentru cea regională este de a implementa valorile consensului la nivelul elitei, puterii politice și opoziției, care să contribuie la ajungerea consensului în cadrul întregii societăți.

Ultima parte a lucrării conține **concluzii** derivate din analiza elitei politice naționale și regionale ca actori în procesul politic și **recomandări** pentru creșterea eficienței interacțiunii dintre elita națională și regională din Republica Moldova în procesele politice contemporane.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

La etapa contemporană elitele politice sunt un actor important în procesele politice. Rolul lor central în modernizarea și democratizarea societății se datorează caracteristicilor calitative și funcțiilor pe care le îndeplinesc într-o anumită perioadă istorică în dezvoltarea societății. Proclamarea suveranității și independenței Republicii Moldova a inițiat formarea elitei politice naționale. Însă transformările socio-politice din anii 90 ai secolului XX au dus la divizarea elitei politice din Republica Moldova și apariția elitei regionale a UTA Găgăuzia, care a încercat să implementeze propriile proiecte politice, diferite de obiectivele elitei naționale.

Studiul realizat privind elita politică națională și regională ca actor în procesul politic, a generat următoarele concluzii:

1. Studiul elitelor politice are o istorie îndelungată și a fost fundamentat pe teoriile elitiste clasice, demonstrând rolul lor primordial în procesele politice. Însă o reinterpretare ulterioară a teoriilor clasice arată că niciuna dintre ele nu poate fi considerată exhaustivă în realitățile contemporane. Remarcăm faptul că, în prezent unele cercetări științifice, în special aspectul recrutării elitelor politice, sunt predominant de natură teoretică și au o discrepanță semnificativă cu practica. Acest lucru se datorează particularităților procesului politic, politicilor promovate și tradițiilor existente.

2. Categoria elitelor regionale din punct de vedere științific nu are o prezentare completă și, în general, aceasta este o lacună pentru științele politice. În Republica Moldova, elita regională a UTA Găgăuzia participă la procesul de adoptare a deciziilor politice și are un impact semnificativ asupra procesului politic. Fenomenul regionalismului, care are o natură complexă și diversă, este destul de nou pentru Republica Moldova. Studiul experienței statelor europene demonstrează că, în procesul de reforme legat de regionalizare și descentralizare, organizarea lor politico-teritorială capătă trăsături nespecifice statelor unitare. Modelele de regionalizare au trăsături particulare în diferite țări; alegerea unuia sau altuia

dintre modele este determinată în mare măsură de istoria construcției teritoriale și politice, de practicile politice proprii și de designul instituțional. Toate modelele, într-o măsură mai mare sau mai mica, sunt asimetrice, ceea ce implică flexibilitate în relațiile dintre centru și regiuni. Un model de regionalizare nu poate fi liniar și universal. Republica Moldova nu face excepție în acest sens, urmează să ia în considerare experiența internațională de regionalizare și să-și găsească propriul model, care să corespundă condițiilor sale istorice, geografice, sociale, economice și culturale.

3. Obiectivele și direcțiile proceselor de modernizare și democratizare din țările Parteneriatului Estic dovedesc unicitatea strategiilor elaborate pentru dezvoltarea relațiilor pe baza modelului centru-regiune. Interacțiunea dintre elitele politice naționale și regionale în țările Parteneriatului Estic, în care s-au constituit entități subnaționale, este determinată de specificul dezvoltării istorice, politice, socio-economice și culturale. Experiența elitelor regionale din Azerbaidjan și Georgia pare importantă pentru Republica Moldova, deoarece acestea nu exprimă tendințe separatiste, desfășurându-și activitățile în cadrul unui stat unitar. Specificul creării și funcționării Unității Teritoriale Autonome Găgăuzia impune necesitatea găsirii unui consens între elita politică națională și elita politică regională a UTA Găgăuzia din Republica Moldova.

O analiză a locului și rolului elitelor politice naționale și regionale în procesele de modernizare și democratizare din țările Parteneriatului Estic arată că, pornind de la condiții inițiale similare, acestea au obținut rezultate diferite. În pofida provocărilor emergente, elitele politice din țările Trio-ului Asociat (Georgia, Moldova, Ucraina) se orientează spre integrarea europeană, modernizarea și democratizarea societății. În timp ce implimentează unele transformări democratice și de modernizare, elita politică armeană încearcă să găsească un echilibru între UE și UEE. În Azerbaidjan și Belarus, activitatea elitei naționale vizează amplificarea puterii prezidențiale și consolidarea unui regim autoritar.

4. Natura conflictuală a interacțiunii dintre elita politică națională și regională este caracteristic nu doar statelor cu democrații emergente. Analiza grupului de țări cu democrații consolidate a arătat că, adesea, relațiile sunt agravate de politica de stat promovată de elita națională care nu ține cont de interesele regiunilor. Regiunile, la rândul lor, nu acceptă status quo-ul și revendică o gamă mai largă de competențe. Acest fapt generează conflicte, atât deschise, cât și latente, care, în ansamblu, au un efect distructiv asupra stabilității politice, economice și sociale a statelor. În practică, aceste tipuri de conflicte pot dura zeci de ani.

5. Analiza realizată a arătat că nici formele de interacțiune între elita națională și regională (autonomie, stat unitar și state asociate) nu sunt perfecte, deoarece acordurile încheiate nu asigură un dialog pe deplin constructiv pe termen lung. Experiența statelor cu democrații consolidate arată că există

diferite instrumente și mecanisme pentru a asigura căutarea și stabilirea unui consens între elita națională și regională. Din analiza experienței străine se pot învăța lecții pozitive în domeniul realizării unui dialog constructiv între elita națională și regională pentru a le aplica în interacțiunea dintre elita politică națională și elita politică regională a UTA Găgăuzia din Republica Moldova.

6. Procesul de formare al elitei politice naționale din Republica Moldova poate fi caracterizat ca fiind complex și contradictoriu, deoarece s-a confruntat cu o serie de probleme, atât de natură politică internă, cât și externă. Principalele tendințe în procesul de consolidare ale elitei naționale au fost: crearea unui aparat propriu de conducere; integrarea grupurilor elitiste și grupurilor economice pentru a transforma puterea în proprietate și viceversa; formarea clanurilor politico-economice. Noua elită conducătoare se caracteriza printr-un nivel scăzut de profesionalism, lipsă de gândire strategică, eficiență managerială scăzută și înstrăinarea elitei de societate.

Formarea elitei politice regionale din UTA Găgăuzia a fost influențată atât de factorii interni, cât și externi. Fiind parte al elitei politice naționale, elita regională găgăuză, pe de o parte, posedă trăsături care o apropie de elita politică centrală, iar pe de altă parte, se caracterizează prin prezența unor trăsături specifice. În comparație cu elita națională, gradul de coeziune al elitei regionale din UTA Găgăuzia este mai înalt, deoarece menține un consens intern cu privire la promovarea politicii externe și relațiile cu autoritățile centrale.

7. Timp de trei decenii, elita națională s-a confruntat cu o scindare pe linia "model european - vector eurasiatic", ceea ce a dus la lipsa unei cooperări instituționale eficiente între actorii politici privind prioritățile și acțiunile strategice de dezvoltare a societății. Acest fapt indică o lipsă de consens între segmentele sale, ceea ce permite să evaluăm elita politică națională ca fiind fragmentată și dezintegrată.

O trăsătură specifică al elitei politice naționale din Republica Moldova este caracterul de coaliție al acesteia, care acționează ca un fel de mecanism de interacțiune cu actorii politici. În total, între anii 1994 și 2021 au fost formate 12 coaliții de guvernare. Experiența de guvernare democratică a confirmat teza potrivit căreia coaliția de guvernare formată din două sau mai multe formațiuni politice are mai multe avantaje decât alianța tuturor partidelor/fracturilor parlamentare. Ciclul de viață al coalițiilor de guvernare, cu excepția coaliției majoritare parlamentare și guvernamentale (2016-2019), nu a fost mai mare de doi ani. Dezacordurile interne, adesea, au fost motivul pentru schimbarea configurațiilor coalițiilor între anii 2009 și 2019, dar prioritățile de politică externă au rămas neschimbate.

8. Cooperarea dintre elita politică centrală și elita regională din UTA Găgăuzia se bazează pe mecanismele consacrate în Constituția Republicii Moldova, Legea privind statutul juridic al Găgăuziei din 1994 etc. Analiza relațiilor politice stabilite între autoritățile centrale și cele regionale arată că,

instituționalizarea autonomiei găgăuze a fost un proces complex, inclusiv din perspectiva stabilirii cooperării între autoritățile centrale și cele regionale, elita politică națională și elita regională a UTA Găgăuzia. Acordarea statutului de autonomie regiunii găgăuze a fost etapa inițială în crearea condițiilor organizatorico-juridice pentru stabilirea relațiilor "centru-regiune". Deși relațiile dintre autoritățile centrale și cele regionale au avut un caracter continuu, nu se poate afirma că acestea s-au dezvoltat doar în mod constructiv. Cadrul instituțional și juridic existent a dat și continuă să dea naștere la confruntări între centru și autonomie în ceea ce privește distribuirea competențelor. În acest context, este foarte important ca poziția regiunii să coincidă cu cea a guvernului central în ceea ce privește viitorul țării.

9. În baza interviurilor cu reprezentanții elitei politice naționale și regionale din UTA Găgăuzia, precum și a analizei rezultatelor sondajului de opinie desfășurat la nivel național, se poate conchide că lipsa consensului în rândul elitelor se reflectă în opinia populației din Republica Moldova, în special în ceea ce privește evoluția geopolitică a țării. Lipsa unui dialog constructiv între elitele politice afectează nivelul de încredere a cetățenilor în instituțiile politice și în liderii politici. Prin urmare, este important să se implementeze valorile consensului la nivelul elitei, puterii politice și opoziției, ceea ce va asigura atingerea la consens în cadrul întregii societăți.

Problema științifică importantă soluționată în această teză este elaborarea cadrului conceptual pentru studiul elitei politice naționale și regionale ca actori în procesul politic și aspectul său aplicativ, care a permis relevarea specificului relațiilor dintre elita națională și regională ale UTA Găgăuzia din Republica Moldova. Acest fapt a facilitat formularea recomandărilor practice privind realizarea interacțiunii consensuale între elita politică națională și regională din Republica Moldova, care urmează a fi utilizate în continuare de către instituțiile statului implicate în procesul de elaborare și implementare a deciziilor politice la nivel național și regional.

- Crearea unui grup de experți format din politologi, economiști, istorici, sociologi, pentru analiza precedentele de interacțiune a elitei naționale și regionale, existente pe arena internațională și elaborarea unui model nou, unic, potrivit pentru Republica Moldova în contextul construirii unui dialog constructiv cu elita regională din UTA Găgăuzia.

- Stabilirea unor criterii stricte în procesul de recrutare a elitelor: în primul rând, pot participa numai candidații cu o pregătire profesională în domeniul științelor politice, economiei, sociologiei sau istoriei, precum și specialiști în administrația publică; în al doilea rând, numai pe bază de concurs, ca urmare a obținerii celui mai mare punctaj; în al treilea rând, eradicarea principiului "clientelismului"; în al patrulea rând, prezența unei opoziții constructive; în al cincilea rând, reprezentanții elitei politice, pe

baza unei interacțiuni constructive la nivel național, să demonstreze societății un grad ridicat de toleranță, consolidare și obiectivitate în procesul de adoptare a deciziilor politice.

- Relațiile dintre elita conducătoare a Republicii Moldova și elita regională din UTA Găgăuzia trebuie să se realizeze în baza legislației adoptate, care, în prezent, necesită unele clarificări. Prioritățile diferite în politica externă nu ar trebui să agraveze relațiile dintre elita politică națională și regională.

- Pentru o interacțiune mai eficientă între elite, este necesar să se revizuiască actele normative și legislative existente, pentru a se asigura că acestea sunt relevante mediului politic intern actual.

- Sub aspect teoretic, pe baza analizei caracteristicilor elitei politice naționale și regionale, este necesară elaborarea unor noi abordări care să corespundă realității actuale din Republica Moldova. Acest lucru este posibil prin realizarea unor proiecte comune cu cercetători din străinătate, discutarea problemei în cadrul unor conferințe științifico-practice, mese rotunde. Publicarea rezultatelor unor astfel de discuții va contribui la informarea reprezentanților interesați atât din elita politică, cât și din societatea civilă.

- Luând în considerare specificul procesului politic din Republica Moldova, să se analizeze și să se definească esența conceptului "elită regională", caracteristicile distinctive, modalitățile de recrutare, gradul de participare în procesul politic. Acest lucru poate fi realizat cu ajutorul unor metode precum analiza SWOT, metoda expertizei, analiza cluster de tip factorial, analiza cluster de tip ierarhic. În rândul studenților din instituțiile de învățământ superior cu profil orientat spre studierea problemelor legate de elita națională și regională, poate fi utilizată metoda "brainstorming-ului" în cadrul seminarelor, tematica elitelor să se includă în lista de subiecte a tezelor de diplomă, masterat și doctorat.

Prin urmare, după cum demonstrează această cercetare, în pofida nivelului suficient de cercetare al elitei politice din Republica Moldova de către comunitatea academică, este necesar de continuat analiza interacțiunii dintre elita politică națională și elita regională a UTA Găgăuzia în calitate de actori ai proceselor politice contemporane, folosind o metodologie modernă și ținând cont de realitățile existente. Implementarea recomandărilor practice va contribui la stabilirea dialogului și parteneriatului între elita conducătoare și cea regională, menținerea păcii și stabilității politice în Republica Moldova.

Bibliografia

1. BERBECA, V. Importanța detensionării situației din Regiunea Gagauzia pentru securitatea Republicii Moldova. În: *Moldoscopie (Probleme de analiză politică)*. 2015, nr. 2, pp. 53-61. ISSN 1812-2566.
2. BRUCAN, S. *Stâlpii noii puterii în România*. Bucharest: Nemira, 1996. 150 p. ISBN 973-569-168-8.
3. CERNENCU, M., BOȚAN, I. *Evoluția pluripartitismului pe teritoriul Republicii Moldova*. Chișinău: Arc, 2009. 164 p. ISBN 978-9975-61-529-7.
4. CHEDIA, B. The Georgian Political Elite: Main Trends of its Circulation. In: *Central Asia and Caucasus*. 2015, Vol. 16, Issue 3-4, pp. 42-49.
5. CHUABERASHVILI, Z., TEVZADZE, G. Power Elites in Georgia: Old and New, In: From revolution to reform: Georgia's struggle with democratic institution building and security sector reform, 2005, p.187-207.
6. COLAȚCHI, A. Cooperarea dintre putere și opoziție – factor de consolidarea a democrației în Moldova. În: *Moldoscopie (Probleme de analiză politică)*. 2012, nr. 2, pp. 82-92. ISSN 1812-2566.
7. COLLER, X. Fragmented Identities and Political Conflict. Failed Nationalisms in a Multinational State: The Case of Valencia in Spain. In: *Pôle Sud*. 2006, nr. 25, pp. 107-136. ISSN 1960-6656.
8. COTOI, C. Regionalism și regionalizare. O perspectivă critică asupra problemei «Transilvane». În: *Geopolitica*. 2004, nr. 1 (3), pp. 79-91.
9. DOMHOFF, G.W. *Who rules America? Englewood cliffs*. New York: Prentice-Hall Inc., 1967. 184 p. ISBN 0139583637 9780139583636.
10. ERGUN, A. Post-Soviet Political Transformation in Azerbaijan: Political Elite, Civil Society and the Trials of Democratization. In: *Uluslararası İlişkiler*. 2010, Vol. 7, nr. 26, pp. 67-85.
11. GABANYI, A. U. Noua elita a afacerilor: De la nomenclatura la oligarhie. În: *Revista 22* [online]. 2007, nr. 915 [citat 10.08.2020]. Disponibil: <https://revista22.ro/opinii/anneli-ute-gabanyi/noua-elita-a-afacerilor-de-la-nomenclatura-la-oligarhie-i>
12. GULIYEV, F. Political Elites in Azerbaijan. In Andreas Heinrich and Heiko Pleines (eds.) *Challenges of the Caspian Resource Boom. Domestic Elites and Policy-Making*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2012, pp. 117-130.
13. KELLER, S. Beyond the ruling class. Strategic elites in modern society. NY.: RandomHause, 1963. 327 p.
14. MARGARINT, A., CUJBA, V. Tendințele de dezvoltare a elitei politică a Republicii Moldova și creșterea capacității ei de funcționare. În: *Moldoscopie (Probleme de analiză politică)*. 2001, nr. 2, pp. 50-62. ISSN 1812-2566.
15. MIESEL, J. H. The Myth of the Ruling Class: Gaetano Mosca and The Elite. Ann Arbor: Univ. of Michigan press, 1958. 432 p.
16. MIRONOVA, S. *Relațiile politice ale Unității teritoriale autonome Găgăuzia (Gagauz Yeri) cu autoritățile centrale ale Republicii Moldova*. Autoreferatul tezei de doctor, Chișinău: CEP USM, 2011, 25 p.
17. MOSNEAGA, V., NICOLAEV, I., BUCATARU, I. Interacțiunea dintre puterea politică și opoziție în contextul transformărilor democratice: dimensiuni teoretico-metodologice. In: *Moldoscopie (Probleme de analiză politică)*. 2013, nr. 2, pp. 139-147. ISSN 1812-2566.
18. MUNGIU, A. *Românii după - 89: istoria unei neînțelegeri*. Bucharest: Humanitas, 1995. 325 p. ISBN 9732805668.

19. MUNTEAN, I. *Dezvoltări regionale în Republica Moldova*. Chișinău: Cartier, 2000. 264 p.
20. O'BROHTA, W. Regional autonomy in rich regions: evidence from Ajara, Georgia. In: *Caucasus Survey*. 2017, nr. 6 (5), pp. 1-24.
21. OSOIANU, I. *Federalizarea sau regionalizare? Experiența europeană, perspectivele Republicii Moldova*. Chișinău: IPP, 2003. 50 p.
22. PALLAVER, G. South Tyrol's Consociational Democracy: between Political Claim and Social Reality In: *Tolerance through Law: Self Governance and Group Rights in South Tyrol*. Boston : Martinus Nijhoff Publishers, 2007. 420 p. ISBN-10: 9004163026.
23. PASTI, V. *România în tranziție. Căderea în viitor*. București: Nemira, 1995. 331 p. ISBN 9735691302, 9789735691301.
24. PETROVICI, N. Relații de putere în cadrul elitei politice românești la sfârșitul anilor '80 și începutul anilor '90. In: *Sociologie românească*. București. 2006, Vol. 4, nr. 1, pp. 119-145. ISSN 1220-5389.
25. PRINA, F. Shrinking autonomy for Tatarstan and Gagauzia: the perils of flexible institutional design. In: *Nicolini, M., Palermo, F. and Milano, E. eds. Law, Territory, and Conflict Resolution: Law as a Problem and Law as a Solution* [online] Brill: Leiden, 2016, pp. 244-269 [citată 18.06.2020]. ISBN 9789004311282. Disponibil: <http://eprints.gla.ac.uk/108097/>
26. PROTSYK, O. Gagauz autonomy in Moldova: the real and the virtual in post-Soviet state design. In: *Asymmetric Autonomy as a tool of Ethnic Conflict Settlement* [online]. Philadelphia: University of Pennsylvania Press. 2010, pp. 231-251 [citată 11.11.2020]. ISBN 978-0-8122-0575-6. Disponibil: <http://www.policy.hu/protsyk/Publications/ProtsykGagAutonomy09fx.pdf>
27. PUTINĂ, N. Autonomia găgăuză în structura de stat a Republicii Moldova. În: *Științe Politice, Relații Internaționale și Studii de securitate. Conferință Internațională*. 2012, Vol. I, Sibiu, pp. 73-82. ISBN 078-606-12-03442-0.
28. PUTNAM, R. *The Comparative Study of Political Elites*. New Jersey: Prentice-Hall Inc, 1976. 260 p. ISBN 0131541951 9780131541955
29. RĂDULESCU, M. S. *Elita liberală românească 1866–1900*. București: Editura All, 1998. 300 p. ISBN 973-9392-93-8.
30. RIESMAN, D. *The Lonely Crowd: A Study of the Changing American Character*. USA: Yale University Press, 2001, 364 p. ISBN: 0-300-00193-2
31. RUSANDU, I., ARSENI, A. Opoziția politică în Republica Moldova: dimensiuni politico-juridice. În: *Revista de Filozofie, Sociologie și Științe Politice*. 2018, nr. 3, pp. 139-147. ISSN 1857-2294.
32. SACA, V. Transformări politico-partinice în dimensiuni de sistem: reflecții asupra societății moldovenești. În: *Moldoscopie (Probleme de analiză politică)*. 2004, nr. 2, pp. 95-107. ISSN 1812-2566.
33. TĂNASE, S. *Revoluție ca eșec. Elite și societate*. București: Humanitas, 2006. 234 p. ISBN 973-50-1390-8.
34. TRONCONI, F. Sub-national political elites. In: *The Palgrave Handbook of Political Elites*, edited by H. Best and J. Higley [online]. 2017. ISBN 978-1-137-51903-0 [citată 16.05.2020]. Disponibil: https://www.academia.edu/34426106/Sub_national_political_elites
35. TUDOR, M., GAVRILESCU, A. *Democrația la pachet. Elita politică în România post-comunistă*. București: Compania, 2002. 358 p. ISBN 9738119499.
36. VARZARI, P. Considerente privind evoluția statului Republica Moldova. În: *Moldoscopie (Probleme de analiză politică)*. 2018, nr. 1, pp. 150-167. ISSN 1812-2566.
37. VARZARI, P. Construcțiile politice postelectorale de guvernare și conotațiile lor în Republica Moldova. În: *Știința în Nordul Republicii Moldova: realizări, probleme, perspective*,

conferința națională cu participare internațională: *RapoarteEd. 3-a, 21-22 iun. 2019*. Bălți: Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, 2019, 494 p. ISBN 978-9975-3316-1-6.

38. VARZARI, P. *Elita politică și birocrăția în contextul realizării reformelor democratice (cazul Republicii Moldova)*. Chișinău: Pontos, 2013, 366 p. ISBN 978-9975-51-447-7.

39. VARZARI, P. *Elitele politice din Republica Moldova pe calea modernizării: Studiu encyclopedic / resp. de ed.: V. Juc, C. Manolache*. Chișinău: Biblioteca Științifică Centrală a AȘM, 2015, 480 p. ISBN 978-9975-3073-0-7.

40. АФАНАСЬЕВ, М. Н. Правящие элиты и государственность посттоталитарной России. Москва; Воронеж: НПО «МОДЭК», 1996. 223 с. ISBN 5-89395-005-4.

41. АШИИ, Г. К. Элитология в системе общественных наук. В: *Общественные науки и современность*. 2003, № 4, с. 124 -131. ISSN 0869-0499.

42. БАРАНОВ, А. В. Взаимодействие акторов региональных политических процессов в постсоветской России. Москва: Социально-политическая мысль, 2007. 191 с. ISBN 978-5-902168-94-2.

43. БОЦАН, И. Выборы в Автономном территориальном образовании Гагаузии. В: *Молдова между Востоком и Западом: взгляд из Гагаузии и Тараклии: исследование Института Общественных Политик*. Кишинев: Институт Общественных Политик, 2016. 134 с.

44. ГАМАН-ГОЛУТВИНА, О. В. Процессы современного элитогенеза: мировой и отечественный опыт. Часть I. В: *Полис. Политические исследования*. 2008, № 6, с. 67-85. ISSN 1026-9487.

45. ГЕЛЬМАН, В. Я. Россия регионов: трансформация политических режимов /под ред. В. Я. Гельман, С. И. Рыженков, М. Бри. Москва: Весь мир, 2000. 376 с.

46. ДЖАФАРЛИ, Э. Конституционно-правовые и политические основы Нахчыванской автономии. В: *International and Practical Conference «World Science»*. 2017, Vol. 3, № 8 (24), с. 35-40.

47. Закон об особом правовом статусе Гагаузии (Гагауз Ери): № 344 от 23.12.1994. В: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 3-4.

48. КОЛЕСНИК, Н. В. Исследование региональной элиты в России: история вопроса и эмпирические опыты. В: *Управленческое консультирование*. 2012, №3, с. 56-70. ISSN 1726-1139.

49. Конституция Республики Молдова: от 29.07.1994. В: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 78.

50. КРЫШТАНОВСКАЯ, О. *Анатомия российской элиты*. Москва: Захаров, 2005. 384 с. ISBN 5-8159-0457-0.

51. КУЙЖУКЛУ, Е. Автономия Гагауз-Ери: функционирование в контексте реализации статуса. В: *Moldoscopie (Probleme de analiză politică)*. 2015, № 2, с. 7-33. ISSN 1812-2566.

52. ЛАПИНА, Н. Ю., ЧИРИКОВА, А. Е. *Региональные элиты в РФ: модели поведения и политические ориентации*. Москва: Институт научной информации по общественным наукам РАН, 1999. 192 с. ISBN 5-248-00236-2.

53. МАГОМЕДОВ, А. *Мистерия регионализма. Региональные правящие элиты и региональные идеологии в современной России: модели политического воссоздания снизу*. Москва: Московский общественный научный фонд Москва, 2000. 240 с. ISBN 9-7859-3101-067-0.

54. МОСКА, Г. Правящий класс В: *Социс*. 1994, № 10, с. 187-197. ISSN 0132-1625.

55. ПАРЕТО, В. Трактат по общей социологии. В: *Антология мировой политической мысли*. Т. 2: Зарубежная политическая мысль, XX в. / ред.-сост. Г. К. Ашин, Е. Г. Морозова. Москва: Мысль, 1997. 830 с. ISBN 5-244-00868-4.

56. ПЛЯЙС, Я. А. Политическая элита России: тенденции развития и современные особенности: Аналитический обзор. Ростов на Дону: СКАГС, 2004. 52 с.
57. Региональные партии и их эволюция в Республике Молдова. Комрат, 2018. 61 с.
58. РУДНИЦКАЯ, А. П., ГЛИННИК, Ю. А. Процессы регионализации в странах Европейского Союза: вызовы и тенденции. В: *PolitBook*. 2016, № 1, с. 92-107.
59. САЛАМОН, Э. Выборы о независимости Шотландии. В: *IPG - Международная политика и общество* [online] 5 мая 2021 [citat 23.10.2021]. Disponibil: <https://www.ipg-journal.io/regiony/evropa/vybory-o-nezavisimosti-shotlandii-1291>
60. САРТОРИ, Дж. Вертикальная демократия. В: *Полис*. 1993, № 2, с. 80-89. ISSN 1026-9487.
61. СМИЩЕНКО, Р. Регионализм и модели регионализации в сравнительной перспективе. В: *Известия Алтайского государственного университета*, 2011, № 4-2 (72), с. 34-38.
62. СТЕРКУЛ, Н. Об особенностях европейской политики в странах Восточного партнерства: процессы модернизации и реформ. В: *Moldospoie (Probleme de analiză politică)*. 2018, № 4 (LXXXIII), с.199-209. ISSN 1812-2566.
63. УБИЛАВА, И. Д. Политическая элита Грузии и механизмы ее формирования. В: *PolitBook*. 2018, № 1, с. 128-149.
64. ЦВЯТКОВ, Н. Голос Гагаузии. Гагаузская автономия глазами её жителей. Кишинев: IntellectGroup, 2015. 102 с. ISBN 978-9975-3071-0-9.

Lista publicațiilor la tema tezei

Articole în reviste științifice

1. ТАЛМАЗАН Л. Particularități de recrutare a elitei politice din Republica Moldova. В: *Moldoscopie (Probleme de analiză politică) №1 (LXXXIV)*. Chisinau, 2019, p. 95-103. ISSN 1812-2566
2. ТАЛМАЗАН Л. Теоретические подходы к исследованию моделей поведения политической элиты. В: *Moldoscopie*, 2020, nr. 4 (91). Chisinau, 2020. P. 104-112. ISSN 1812-2566
3. ТАЛМАЗАН Л. Этапы формирования национальной политической элиты Республики Молдова в период с 1990–2020 гг. В: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria «Științe sociale»*. 2022, № 3 (153), с. 221-229. ISSN 1814-3199.
4. ТАЛМАЗАН, Л. Место и роль национальной и региональной политической элиты в демократическом и модернизационном процессах в странах Восточного Партнерства. В: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria «Științe sociale»*. 2022, № 8 (158), с. 258-269. ISSN 1814-3199.
5. ТАЛМАЗАН Л. Переговорный процесс урегулирования приднестровского конфликта: взаимодействие национальной и региональной элиты. В: *Интернаука*, 2023. № 8(278). С. 36-41. ISSN 2687-0142

Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice:

1. ТАЛМАЗАН Л. *Роль политической элиты в управлении социальными проектами. Intergrare prin ceretare si inovare*. În: Partietrare international 9-10 noiembrie 2017. Conferința științifică națională. - Chisinau, 2017.-P. 336-339. ISBN 978-9975-71-701-4.
2. ТАЛМАЗАН Л. *Взаимодействие региональных и национальных политических элит: европейский опыт*. В: Провинциальное в современном социокультурном пространстве: сб. статей по материалам Международной научно-практич. конференции. Орловский государственный университет. Орел. 2019. С. 53-73. ISBN 978-5-9929-0680-6.
3. ТАЛМАЗАН Л., ТУРКО Т. *Специфика формирования региональной политической элиты в Республике Молдова*. În: Conferința Științifică Internațională ”Știința politică și administrativă: provocări globale, soluții locale” Manifestare dedicată celei de-a 25-a aniversări a Facultății Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, Chișinău, 13 noiembrie 2020. ISBN: 978-9975-3459-7-2
4. ТАЛМАЗАН Л. *British Experience of Interaction between National and Regional Elites*. In: The International Scientific Conference: Business Management, Economics and Social Sciences. Nuremberg, Germany, 25 December 2021. P. 123-129.

АННОТАЦИЯ

Талмазан Лариса, «Национальная и региональная политическая элита как актор политического процесса», диссертация на соискание ученой степени доктора политических наук, Кишинэу, 2023

Структура диссертации: Работа состоит из введения, трех глав, общих выводов и рекомендаций, библиографии из 315 источников, 8 приложений, 140 страницы основного текста, 6 таблиц, 2 диаграмм.

Ключевые слова: политическая элита, национальная элита, региональная элита, взаимодействие национальной и региональной политической элиты, актор, политический процесс, общественное мнение.

Цель исследования: провести комплексный анализ национальных и региональных политических элит как актора политического процесса.

Задачи исследования: анализ историографических и теоретико-методологических основ исследования национальных и региональных политических элит как актора политического процесса; обобщение опыта взаимодействия национальных и региональных политических элит в странах развитой демократии и в странах Восточного Партнерства и возможностью его применения во взаимоотношениях национальной и региональной элиты АТО Гагаузии в РМ; исследование процесса формирования и взаимодействия национальной политической элиты и региональной политической элиты АТО Гагаузия в Республике Молдова; выработка рекомендаций по повышению эффективности взаимодействия национальной политической элиты и региональной политической элиты АТО Гагаузия в РМ.

Научная новизна и оригинальность работы: проведен комплексный анализ взаимоотношений национальной и региональной элиты в Республике Молдова; сформулировано авторское определение понятия «национальная элита» и «региональная элита»; проанализирован зарубежный опыт взаимодействия национальных и региональных политических элит в странах развитой демократии и странах Восточного Партнерства; конкретизированы этапы развития национальной политической элиты и этапы сотрудничества между национальной элитой и региональной элитой АТО Гагаузия в РМ; продемонстрирована необходимость достижения консенсусного взаимодействия между национальной и региональной элитами в Республике Молдова.

Решённая научная проблема заключается в развитии концептуальной основы исследования национальной и региональной политической элиты как акторов политического процесса, что способствовало выработке практических рекомендаций по достижению консенсусного взаимодействия между национальной элитой и региональной элитой АТО Гагаузия в РМ, с целью их последующего использования государственными институтами, участвующими в реализации политических решений.

Теоретическая ценность: реализован авторский подход к исследованию категорий «национальная элита» и «региональная элита» в контексте их взаимодействия в политическом процессе; проведен комплексный анализ политических элит Республики Молдова на современном этапе, что может быть использовано для дальнейшего исследования молдавского политического процесса.

Прикладная ценность: Результаты исследования представляют интерес для ученых, исследователей, экспертов в области политологии, социологии, элитологии и других общественных науках, занимающихся изучением базовых вопросов, касающихся функционирования и взаимодействия элит национального и регионального уровня.

Внедрение результатов исследования. Результаты данного исследования нашли свое отражение в 9 научных статьях, которые были опубликованы в специализированных изданиях в

Республике Молдова и за рубежом, представлены на 4 национальных и международных научных конференциях.

ADNOTARE

Talmazan Larisa, «Elita politică națională și regională ca actor al procesului politic», teza de doctor în științe politice, Chișinău, 2023

Structura tezei: Lucrarea constă din introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 315 titluri, 8 anexe, 140 de pagini de text de bază, 6 tabele, 2 diagrame.

Cuvinte-cheie: elită politică, elită națională, elită regională, interacțiunea elitei politice naționale și regionale, actor, proces politic, opinie publică.

Scopul cercetării: analiza complexă a elitei politice naționale și regionale ca actor al procesului politic.

Obiectivele cercetării: analiza bazelor istoriografice și teoretico-metodologice ale cercetării elitei politice naționale și regionale ca actor al procesului politic; sintetizarea experienței internaționale de interacțiune între elitele politice naționale și regionale în țările cu o democrație dezvoltată și în țările Parteneriatului Estic și posibilitatea aplicării acestora în procesul de interacțiune dintre elita națională și elita regională a UTA Găgăuzia din Republica Moldova; cercetarea procesului de formare și de dezvoltare a elitei politice naționale și a elitei politice regionale a UTA Gagauzia din Republica Moldova, relevarea particularităților de interacțiune a lor; formularea recomandărilor pentru ameliorarea eficienței interacțiunii dintre elita politică națională și elita politică regională a UTA Găgăuzia din Republica Moldova.

Noutatea științifică și originalitatea temei: au fost supuse unei analize complexe raporturile reciproce ale elitei naționale și regionale din Republica Moldova în perioada 1991-2020; a fost formulată de autor definiția noțiunii de «elită națională» și «elită regională»; a fost analizată experiența străinăde interacțiune a elitei politice naționale și regionale în țările cu democrație dezvoltată și în țările Parteneriatului Estic; au fost precizate etapele de dezvoltare a elitei politice naționale și etapele de cooperare între elita națională și elita regională a UTA Gagauzia în RM; s-a demonstrat necesitatea atingerii unei interacțiuni consensuale dintre elita națională și regională în Republica Moldova.

Soluționarea problemei științifice constă în elaborarea bazei conceptuale de cercetare a elitei politice naționale și regionale ca actor al procesului politic, ceea ce a contribuit la elaborarea recomandărilor practice, pentru obținerea unei interacțiuni consensuale între elita națională și elita regională a UTA Gagauzia, cu scopul folosirii lor ulterioare de către institutele de stat, care participă la realizarea deciziilor politice la nivel național și regional.

Semnificația teoretică: a fost aplicată abordarea autorului în studiul categoriilor «elită națională» și «elită regională» în contextul interacțiunii lor în procesul politic; a fost efectuată o analiză complexă a elitei politice a Republicii Moldova la etapa contemporană ce poate fi aplicată pentru cercetarea ulterioară a procesului politic moldovenesc.

Valoarea aplicativă: Rezultatele cercetării prezintă un interes pentru savanți, cercetători, experți în domeniul politologiei, sociologiei, etiologiei și altor științe sociale, care se ocupă de studierea problemelor de bază, ce țin de funcționarea și interacțiunea elitei la nivel național și regional.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării date și-au găsit reflectare în 9 articole științifice, care au fost publicate în reviste specializate și culegeri de articole, publicate în Republica Moldova și peste hotare, au fost prezentate la 4 conferințe științifice naționale și internaționale.

ANNOTATION

**Talmazan Larisa. «National and regional political elite as an actor of the political process»,
Thesis for the doctorate degree in Political Sciences, Chisinau, 2023**

The structure of the dissertation: The work consists of an introduction, three chapters, general conclusions and recommendations; a bibliography comprising 315 sources; 8 annexes; 140 pages of main text, 6 tables and 2 diagrams.

Keywords: political elite, national elite, regional elite, interaction of national and regional political elite, actor, political process, public opinion.

The purpose of the study: a comprehensive analysis of national and regional political elites as an actor of the political process.

Research objectives: analysis of the historiographic as well as theoretical and methodological foundations of the study of national and regional political elites as an actor of the political process; generalization of the experience of interaction between national and regional political elites in the countries of developed democracy and in the countries of the Eastern Partnership and the possibility of its application in the relationship between the national elite and the regional elite of the ATU Gagauzia in the Republic of Moldova; study of the process of formation and interaction of the national political elite and the regional political elite of the ATU Gagauzia in the Republic of Moldova; development of recommendations to improve the effectiveness of interaction between the national political elite and the regional political elite of the ATU Gagauzia in the Republic of Moldova.

Scientific novelty and originality of the work: a comprehensive analysis of the relationship between the national and regional elite in the Republic of Moldova in the period 1991-2020 was carried out; the author's definition of the concept of "national elite" and "regional elite" was formulated; the foreign experience of interaction between national and regional political elites in developed democracies and the Eastern Partnership countries was analyzed; the need to achieve consensus interaction between national and regional elites in the Republic of Moldova was demonstrated.

Resolved scientific problem consists in the development of a conceptual framework for the study of the national and regional political elite as actors of the political process, which contributed to the development of practical recommendations for achieving consensus interaction between the national and regional elites in the Republic of Moldova, with a view to their subsequent use by state institutions involved in the implementation of political decisions at the national and regional levels.

Theoretical value: the author's approach to the study of the categories "national elite" and "regional elite" in the context of their interaction in the political process is implemented; a comprehensive analysis of the political elites of the Republic of Moldova at the present stage is carried out, which can be used for further research of the Moldovan political process.

Applied value: The results of the study are of interest to scientists, researchers, experts in the field of political science, sociology, elitology and other social sciences engaged in the study of basic issues related to the functioning and interaction of elites at the national and regional levels.

Implementation of research results. The results of this study are reflected in 9 scientific articles published in specialized journals and collections of articles, issued in the Republic of Moldova and abroad, presented at 4 national and international scientific conferences.

**UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE SOCIALE ȘI ALE EDUCAȚIEI**

**Cu titlu de manuscris
C.Z.U.:329.39:32.019.5(478)(043)**

**TALMAZAN Larisa
ELITA POLITICĂ NAȚIONALĂ ȘI REGIONALĂ CA ACTOR AL
PROCESULUI POLITIC**

**Specialitatea 561.01 – Teoria, metodologia politologiei;
instituții și procese politice
(în limba rusă)**

Autoreferatul tezei de doctor în științe politice

Chișinău, 2023

TALMAZAN Larisa

Elita politică națională și regională ca actor al procesului politic

**Specialitatea 561.01 – Teoria, metodologia politologiei;
instituții și procese politice**

Rezumatul tezei de doctor în științe politice

Aprobat spre tipar: 03.04.2023

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tiraj 40 ex.

Comanda nr.

Centrul Editoarial-Poligrafic al USM

Str. A. Mateevici, 60. Chișinău. MD-2009